

ЗМІСТ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

**О.В. КУЛЬЧИЦЬКА, здобувач,¹
Національний університет
біоресурсів і природокористування України**

У статті досліджуються питання державного контролю пов'язаного з об'єктами інтелектуальної власності.

Державний контроль, управлінська діяльність, об'єкти інтелектуальної власності, порушення прав інтелектуальної власності.

Основний зміст державної контрольної діяльності у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності полягає у виявленні всіх випадків порушень законів і підзаконних актів суб'єктами господарювання, що незаконно використовують об'єкти права інтелектуальної власності, усунення причин та умов, що сприяють порушенню встановлених законом норм та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

При цьому слід зазначити, що орган, який уповноважений здійснювати державний контроль, не може здійснювати його, якщо закон прямо не уповноважує цей орган на здійснення таких функцій у певній сфері суспільних відносин та не визначає повноваження під час здійснення державного контролю.

Питання державного контролю у різний період завжди привертали увагу вчених-адміністративістів. До аналізу проблем державного контролю тією чи іншою мірою у своїх дослідженнях зверталися такі вчені як: В.Б. Авер'янов, Д.М. Бахрах, Ю.Б. Битяк, А.С. Васильєв, В.М. Гаращук,

І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, О.І. Остапенко та ін. Водночас сфера державного контролю об'єктів інтелектуальної власності донині залишається однією із малодосліджених, що й обумовлює актуальність означеної проблеми.

Тому **мета** цієї статті полягає у встановлення і виявленні причин відхилень від прийнятих вимог, встановлених законами та нормативно-правовими актами, при здійсненні державного контролю у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності.

В юридичній літературі є різні тлумачення контролю, і дослідники характеризують його в різних аспектах, із різних точок зору.

Зміст контролю полягає у спостереженні за функціонуванням відповідного підконтрольного об'єкта; отриманні об'єктивної та

---

¹ Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент С.В. Слюсаренко
© Кульчицька О.В., 2012

достовірної інформації про стан законності й дисципліни; вжитті заходів щодо попередження й усунення порушень законності й дисципліни, виявлення причин і умов, які сприяють правопорушенню; у застосуванні заходів щодо притягнення до відповідальності винних осіб [1, с. 291].

Загалом контроль використовується для перевірки відповідності діяльності учасників суспільних відносин встановленим приписам, у рамках і межах яких вони діють.

За допомогою контролю, який в науці управління називають «зворотнім зв'язком», суб'єкт управління отримує інформацію про результати діяльності, а також про ті помилки та зміни ситуації, що допоможуть привести до невиконання поставлених завдань чи отримання зовсім інших результатів. Маючи таку інформацію, можна оперативного втрутитися, привести важелі управління у відповідність з умовами, що виникають, та попередити небажані результати [2, с. 351].

Слід зазначити, що в адміністративно-правовій науці існують різні наукові погляди щодо тлумачень державного контролю та державного нагляду. Але зважаючи на значну кількість наукових публікацій з цього питання, вважаємо за доцільне не розглядати його у цій статті. Водночас слід зазначити, що у Законі України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [3] ці поняття об'єднані в одне. Зокрема, у ст. 1 «Визначення термінів» цього Закону ці терміни вживаються у такому значенні: державний нагляд (контроль) – діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, державних колегіальних органів, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, прийняттого рівня безпеки для населення, навколишнього природного середовища.

У юридичній літературі поняття «контроль» розглядається найчастіше як система спостереження і перевірки процесу функціонування і фактичного стану керованого об'єкта з метою оцінки обґрунтованості та ефективності прийнятих ним управлінських рішень і результатів їх виконання, виявлення відхилень від вимог, сформульованих у цих рішеннях, усунення несприятливих наслідків їх виконання та інформування про них компетентних органів [4, с. 214].

У сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності контроль має свою специфіку, що обумовлено значною кількістю об'єктів, які характеризуються певними особливостями, притаманним саме об'єктам інтелектуальної власності. Контроль у сфері інтелектуальної власності, дещо відрізняється від інших видів контролю і залежить від виду об'єкта. Відповідно до ст. 420 ЦК України до об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема, належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття;

винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці [5].

Необхідність наукових досліджень державного контролю об'єктів інтелектуальної власності обумовлена також тим, сьогодні все більше зростає розуміння того, що трансформація науково-технічних розробок в інноваційний продукт, придатний для виробництва і ринку, чи не найважчий етап у ланцюзі, який пов'язує розробника зі споживачем, а тому належна охорона об'єктів інтелектуальної власності визнається в усьому світі невід'ємним елементом ринкових відносин.

Досягти цієї мети можливо шляхом об'єднання зусиль різних за своєю діяльністю органів, які покликані забезпечити належну охорону об'єктів інтелектуальної власності, що передбачає оптимізацію організаційної структури, розподіл відповідальності між органами публічної влади та їх взаємодію із суб'єктами інтелектуальної власності. В основу такого управління має бути покладений системний підхід до виявлення порушень власників об'єктів інтелектуальної власності та здійснення контролю об'єктів, щодо яких здійснюється правопорушення.

Значення органів, що здійснюють контроль у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності та застосування ними правових засобів у забезпеченні їх належної охорони важко переоцінити. Саме вони постають тим дієвим інструментом, який забезпечує функціонування всієї системи охорони інтелектуальної власності. Основний зміст такої діяльності полягає у попередженні порушень та у виявленні випадків порушень законів і підзаконних актів та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності за незаконне використання об'єктів інтелектуальної власності.

Державний контроль у сфері інтелектуальної власності проводиться представниками правоохоронних та контролюючих органів на підставі відповідного направлення (припису). Особливо важливу роль у державному контролі об'єктів інтелектуальної власності відіграють державні інспектори з питань інтелектуальної власності Державної служби інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Проте аналіз чинного законодавства у сфері інтелектуальної власності, зокрема Закон України «Про авторські і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. [6] дає підстави констатувати, що таке право у розумінні цього Закону не уповноважує державного інспектора з питань інтелектуальної власності на здійснення державного контролю, що суперечить Закону «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [3], згідно з яким органи, уповноважені здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності, встановлюються виключно законами.

Отже, основне призначення державного контролю полягає у визначеному законом та нормативно-правовому акті перевірці

результатів діяльності підконтрольних об'єктів з метою запобіганню порушень і усуненню виявлених порушень від встановлених вимог.

Таким чином, наявні суперечності у законодавчому забезпеченні й прорахунки у правозастосовній діяльності, процедур і механізмів здійснення державного контролю у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності роблять надзвичайно важливим подальший науково-теоретичний аналіз проблем сфери інтелектуальної власності.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що в юридичній науці існують різні підходи до з'ясування сутності державного контролю, зміст якого полягає в наступному:

- суб'єктами, уповноваженими здійснювати державний контроль, є уповноважені органи, визначені законом та нормативно-правовим актом;
- загальне призначення державного контролю полягає в отриманні достовірної інформації про стан підконтрольного об'єкта;
- наявність організаційної підлеглості суб'єктів контрольно-наглядової діяльності й підконтрольних чи/або піднаглядних об'єктів;
- за результатами контролю суб'єкт управління може застосовувати до підконтрольного об'єкта санкції за порушення вимог законодавства.

У зазначеній сфері контроль має свою специфіку, що пов'язано з багатофункціональністю об'єктів інтелектуальної власності, особливостями кожного із його видів. При цьому контроль у сфері інтелектуальної власності є своєрідним видом контролю.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що сутність контролю у сфері інтелектуальної власності полягає у: забезпеченні неухильного виконання суб'єктами господарювання встановлених вимог законодавства; усуненні негативних наслідків від здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання та іншими підконтрольними об'єктами; оперативному втручанні в діяльність суб'єктів господарювання та інших підконтрольних об'єктів у разі отриманні інформації про порушення ними законодавства з інтелектуальної власності; виявленні причин та умов, що сприяли порушенням встановлених правових норм, стандартів, нормативів, встановлених у сфері інтелектуальної власності; отриманні об'єктивної та достовірної інформації про стан функціонування підконтрольних об'єктів інтелектуальної власності; здійсненні профілактичних заходів щодо запобігання та усунення виявлених порушень; застосуванні правових заходів відповідальності до суб'єктів господарювання та інших підконтрольних об'єктів у разі порушення ними законодавства у сфері інтелектуальної власності; застосуванні заходів юридичної відповідальності до посадових осіб, винних у порушенні норм законодавства з інтелектуальної власності.

Окрім того, забезпечуючи одну з найважливіших функцій управління, державний контроль дає можливість виявити і усунути не тільки негативні фактори, які впливають на належну охорону прав власників і користувачів об'єктів права інтелектуальної власності, а й

можливість забезпечити дотриманням громадянами і юридичними особами законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Список літератури:

1. Новый юридический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – М. : Институт новой экономики, 2006. – 248 с.

2. Андрійко О.Ф. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / О.Ф. Андрійко / ред. колегія : В.Б. Авер'янов (голова) та ін. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007 : Т. 1. Загальна частина. – 2007. – 592 с.

3. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 5 квітня 2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст. 389.

4. Малиновський В.Я. Державне управління : навч. посіб. / В.Я. Малиновський. – Луцьк : Вид. «Вежа» Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с.

5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.

6. Про авторські і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 6.

В статье исследуются вопросы государственного контроля объектов интеллектуальной собственности.

Государственный контроль, управленческая деятельность, объекты права интеллектуальной собственности, нарушение прав интеллектуальной собственности.

In the article the questions are considered concerning government control dealing with objects of intellectual property.

Governmental control, management, objects of intellectual property law, intellectual property infringement.